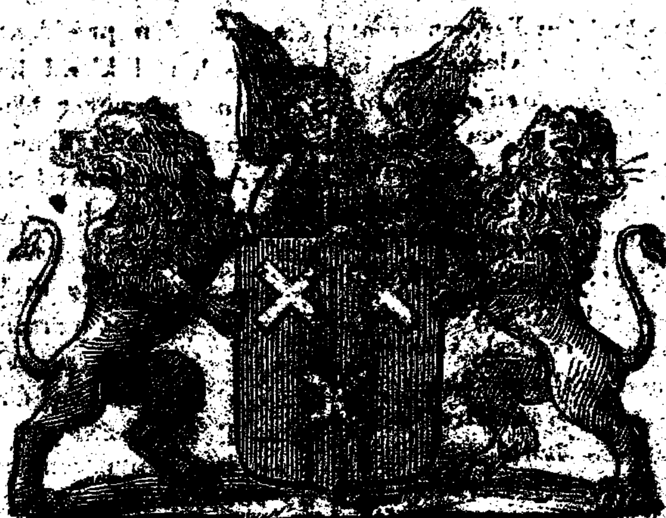
N° 78 1838

BREDASCHE COURANT.

Staat-, Letterkundig en Wetenschappelijk

NIEUWS-BLAD,

Zondag en Maandag 1 en 2 April.



EEN BEZOEK

BIJ DEN

ANDROÏDE-KLARINETTIST

VAN DEN

HEER C. J. VAN OECKELEN J^R.

Het verlangen der Redactie, om nogmaals eenige bijzonderheden te kunnen mededeelen, betreffende het laatstelijk voleindigde kunst-gewrocht van haren verdienstelijken stadgenoot, zal door ieder gebillijkt worden. Aan het verzoek, om haar daartoe in staat te stellen, voldoe ik des te bereidwilliger, uithoofde zij vermeent, dat eene soortgelijke mededeeling iets zoude kunnen toebrengen tot bereiking van het doel, dat de vernuftige kunstenaar, bij de vervaardiging van zijnen A n d r o ï d e, steeds voor oogen had.

Reeds eenen geruimen tijd was mij bekend, dat de Heer *C. J. van Oeckelen J^r.* aan een toonkunstig werktuig arbeidde, hetwelk, volgens het zeggen van enkelen, die gedeeltelijk in het vertrouwen des kunstenaars deelden, alle zijne vroegere uitvindingen verre zou overtreffen. Belangstellend om iets meer van dit « men zegt » te weten, waren evenwel mijne pogingen daartoe vruchteloos gebleven. De verdienstelijke kunstenaar had het kind van zijn vindingrijk vernuft, zoo lang het onder zijne kunstvaardige handen achtervolgelijk deszelfs daarzijn verkreeg, met den sluijer des geheims overdekt. Gedurende drie jaren had hij zich, als ware het, in zijne werkplaats opgesloten, voor zich-zelven welligt even reikhalzend naar den oogenblik, waarin hij overtuigd wierd, of het voorwerp van zijn vernuft — na de ineenzetting van de bewerkte gedeelten — w e z e n l i j k h e i d of eene z i n s b e g o o c h e l i n g zoude zijn, als die weinigen, die iets van zijn driejarig streven wisten, verlangend waren om het ware zijner bemoeijingen te vernemen. Zijne ongewone ingetrokkenheid gedurende al dien tijd, was voor allen, die den kundigen man van nabij kenden, en dus ook voor mij, het sprekendste bewijs, dat hij aan iets arbeidde, 't welk — ofschoon hij reeds een' vervollen naam in het toon-werktuigkunstig gebied verkregen had — voor hem eene questie van t e z i j n of n i e t t e z i j n zoude opleveren. Nu ongeveer drie à vier maanden geleden, waren de bewerkte gedeelten van dat zoo zeer zamengestelde geheel afgewerkt, en was het oogenblik aangebroken, waarop de uitvinder en vervaardiger de zelf-voldoening zoude smaken, van zijnen arbeid met eenen goeden uitslag te zien bekroonen, of het nijpende eener bittere teleurstelling te ondervinden. En dat men zich ook slechts voor een oogenblik in de plaats van den Heer *van Oeckelen* stelle, en in zijne verbeelding hem aan het ineenzetten van die menigte van raderen en hefboomen bezig denke; welligt zal men zich dan eenigermate den angst kunnen voorstellen, die den kunstenaar dikwerf moet hebben bekropen, dat het zamengestelde geheel niet mogt voldoen aan de billijkste verwachtingen van de met wiskunstige zekerheid berekende gedeelten. — Eindelijk stond zijn A n d r o ï d e, als een tweede *Antinous*, met een bij uitstek schoon gevormd hulsel, voor de oogen zijns scheppers, en dat omkleedsel bevatte een werktuig, dat aan het beeld z i e l en leven [illegible].

Het genie des kunstenaars had niet gefaald; zijne kunstvaardige handen waren de getrouwste uitvoerders geweest van die deelen, welke dat genie noodig geoordeeld had, om het fraaije en vernuftige geheel voort te brengen; de A n d r o ï d e beantwoordde aan de verwachting van den uitvinder en vervaardiger. Doch nu was hij tot de verdere oplossing van het vraagstuk genaderd, welk oordeel namelijk, het kunstlievend publiek over het kind van zijn vernuft zoude vellen. Een der meest geliefkoosde droomen van den kunstenaar was immer, om het v o o r w e r p, waarop zijne hoop voor de toekomst gevestigd was, het eerste aan den door hem vereerden, en door ons allen geliefden, Koning te vertoonen. Intusschen achtte hij het noodig, om voor weinigen zijner bekenden het geheim zijner werkplaats te ontsluiten, ten einde voorloopig het oordeel van bevoegde kunst-regters in te winnen. Hoewel niet tot deze klasse behoorende, [illegible] ik echter van den Heer *van Oeckelen* eene vleijende uitnoodiging, [illegible] uithoofde mijner liefhebberij voor werktuigkunstige onderwerpen, [illegible] A n d r o ï d e te komen bezigtigen en te hooren.

Hoezeer ik [illegible] vertrouwen stelde in 's mans kunstvaardigheid, werktuigkundig [illegible] en aangeboren kunstgevoel, was ik echter te dikwerf in mijne verwachting te leur gesteld geweest, door pompeuse aankondigingen van de bewondering- en verbazingwekkende *Automaten*, die men bij ons te lande heeft kunnen bezigtigen, dan dat ik van dezen A n d r o ï d e meer dan eene, welligt nog onvolmaakte, nabootsing verwachtte. Hetgeen over soortgelijke toon- en werktuigkunstige voorwerpen geschreven was, had ik in *Poppe's Geschichte der Technologie*, in *Beckman's Beiträge zur Geschichte der Erfindungen*, en in *Gehler's; Physikalisches Wörterbuch* gelezen. De bekendste Automaten van den nieuweren tijd — om van de fabelachtige Automaten van den ouderen tijd niet te gewagen — door *Vaucanson* en de beide *Droz's*, vader en zoon, vervaardigd, moesten, volgens de beschrijving, kunstgewrochten zijn, die de stoutste verbeelding verre overtroffen. Daarnaar te oordeelen, zoude het voor onmogelijk geachtte werkelijk bestaanbaar wezen, en het den genoemden kunstenaars gelukt zijn, om aan levenlooze voorwerpen een zielnabootsend leven mede te deelen. Velen kennen de fabelachtige verhalen van den Automaat *eendvogel* en den Automaat *fluitspeler* van *Vaucanson*; doch zij, die de nabootsingen van den laatstbedoelden *Androïde* hebben kunnen zien en hooren werken, konden ook daaruit afleiden, wat die wereldberuchte Automaten moeten geweest zijn; en wie herinnert zich niet wat men van de kunststukken der *Droz's* gezegd heeft, en hoeveel ophef daarvan gemaakt is in de groote steden van ons werelddeel! Intusschen zijn wij in de gelegenheid gesteld geweest om het gehalte van eenige dier kunststukken van nabij te zien, en dan waarlijk bleef de p i a n o-s p e e l s t e r en de t e e k e n a a r beneden de verwachting, door de aankondigingen daarvan opgewat. Hoe *Kempeler's* s c h a a k-s p e l e r gedurende eene reeks van jaren, de scherpzienste oogen heeft kunnen misleiden, is thans genoeg bekend: en men weet niet regt, wat men meer bewonderen moet, of 's mans onbeschaamde driestheid in het verschalken, of zijn talent om den kundigsten machinist, door een schijnbaar werkend zamenstel van raders en veêren, te begoochelen.

Zóó omtrent was de indruk, waarmede ik de werkplaats van den Heer *van Oeckelen* binnen trad, en die voorzeker het voorwerp mijner nieuwsgierigheid niet gunstig was. Het majestueuse, zes voeten groote beeld, in rijke zijden fluwelen, door goud en gesteente, schitterende kleederdragt (troubadours-gewaad), en meer nog de sprekende gelaatsuitdrukking en de vriendelijke blik van den nog levenlooze A n d r o ï d e, bragten mij, bij het binnen treden, reeds dadelijk in eene betere stemming. De vrije stand, de plaatsing op eene dunne ijzeren plaat, zonder communicatie tot de eene of andere kast, voetstuk of voorwerpen, die een wezenlijk leven konden verborgen houden, onderdrukten elk vermoeden van comperage. Eene kleine piano-forte stond zijdelings op eenigen afstand van het beeld, en diende den vervaardiger om zijn kolossaal kind te accompagneren. Reeds bij het opwinden van het werktuig verraadde de A n d r o ï d e het leven dat in hem was, hoezeer de klarinet nog onbewegelijk in zijne schoon gevormde handen rustte. De harmonie der deelen van den uitwendigen ligchaamsbouw, gaf aan het geheel het bevalligste aanzien, 't welk ieder oogenblik, bij het in werking komen, de oogen en zinnen van den toeschouwer toenemend begoochelt. Het instrument, dat hij bespeelt, wijkt eenigzins van den gewonen klarinet-vorm af, omdat de kunstenaar eene k l e p p e n-s t o p p i n g boven eene v i n g e r-s t o p p i n g heeft verkozen. Zestien kleppen dekken de gaten, en deze kleppen worden, in alle rigtingen, door de beweging van de hand en vingers, geopend en gesloten. Eindelijk gaf de vervaardiger aan zijnen Klarinettist de vrijheid om zich te doen hooren, terwijl hij-zelf zich gereed maakte om hem te accompagneren. Dit was een treffend oogenblik, waarbij ik zoodanig werd begoocheld, dat ik den innemenden [illegible] A n d r o ï d e werktuigelijk beantwoordde. Ik was echter geenszins de eenige, die zich had laten wegslepen om eene eerste [illegible] kende hulde den kunstenaar toe te brengen. Nadat de A n d r o ï d e zijne groete links en regts had gedaan, gaf hij aan zijnen [illegible] ken dat hij gereed was, terwijl hij, de gewoonte der klarinettisten nabootsende, twee malen het bekstuk van zijne klarinet bevochtigde, en daarbij de oogen schijnbaar op het muzijkstuk vestigde. Gaarne wil ik hier de bekentenis afleggen, dat het ineensmeltende der bewegingen van ligchaam, hoofd, oogen en lippen, dat vriendelijk hoofdknikken aan den man, waaraan hij zijn bestaan te danken heeft, mijne aandacht geheel in pacht had genomen. Toen echter de eerste maten eener [illegible] *Weber*, met eenen overheerlijken toon, die tusschen de fluit- en klarinet-

toon inligt, mijn gehoor streelden, had het werktuigkundige een groot deel van deszelfs belangrijkheid verloren, om mij in het vlugge spel, in de harmonische accoorden, in het *crescendo*, *deminuendo* en *affectuoso*, van den *Maestro* te verdiepen. Men moest dillettant zijn, om het meesterlijke spel van dezen A n d r o ï d e naar waarde te kunnen schatten; en belaas, dit was ik niet genoeg, om al de schakeringen en al het verhevene van kunstvaardigheid en harmonie onmiddellijk te vatten. In de vereeniging van het spel met het accompagnement, in die van de uitdrukking der oogen en ligchaams-gebaarden, met het gevoel dat de muzijk wil uiten, lag zoo veel dat een grondiger oordeel vereischt, dat ik mij wel zal wachten, mijn oordeel hierover uit te drukken. De indruk dien dit alles op mij maakte was groot, en overtrof verre alles, wat ik mij als mogelijk en bestaanbaar had voorgesteld.

Wat de A n d r o ï d e verder verrigt, zal ik achterwege laten, aangezien de redactie daaromtrent reeds eenige mededeelingen heeft gedaan, die door de programma's verder bekend zullen worden; een enkel woord echter over het werktuigelijk gedeelte. De kunstenaar doet dit in al deszelfs deelen beschouwen, en wanneer men, bij het zien en hooren werken van den *Automaat-Klarinettist*, zijn vervaardiger den tol van hooge bewondering, als toonkunstenaar, niet heeft kunnen onthouden, dan wordt men bij de bezigtiging van het werktuig zelf onwederstaanbaar gedrongen, om hem diezelfde bewondering, als genievolle machinist, in eene hooge mate toe te brengen. Het was voor mij, en allen die het gezien hebben en die hooge waarde op nationaliteit stellen, eene streelende gewaarwording, dat zulk een vernuft op onzen grond geboren, en zich daarop verder ontwikkeld had. En voorwaar, wanneer de geheele beschaafde wereld de *Vaucansons*, *Droz's*, *Kempeler's*, enz. in het gebied der kunsten, de eervolste plaats heeft aangewezen, dan verdient de Heer *van Oeckelen* — reeds zoo gunstig door vroegere muzikale instrumentale uitvindingen bekend — door zijne kunstlievende landgenooten, op eene nog hoogere plaats te worden gesteld. De man, die alles liet varen, om Oud-Nederland de eer te geven, van in dit vak alles te overtreffen, wat elders gewrocht was, die hier de volmaaktheid op zijde streefde, verdient in alle opzigten, eer, onderscheiding en aanmoediging. Gedeeltelijk zijn de droomen des kunstenaars vervuld; dat nu ook zijne landgenooten het overige zullen verwezenlijken, mag men met billijkheid verwachten, te meer daar duizende guldens zijn besteed geworden aan de verwezenlijking van het kind zijner geniale verbeelding.

Een brief van den Heer *van Oeckelen* verwittigt mij, dat hij zijnen A n d r o ï d e op aanstaanden maandag, in eene der zalen van het gebouw *Diligentia* te 's Gravenhage voor het publiek zal ten toon stellen; mogt hij nu, in de eerste dagen, reeds eene billijke en regtmatige gedeeltelijke voor zijnen kunst-arbeid ontvangen, dan houden mijne vurige wenschen voldaan zijn.

Uit liefde voor de kunst, heb ik welligt te ver uitgeweid in de vertolking van mijn gevoel, doch deze uitweiding zal, zoo ik hoop, om doel en strekking, door de Redactie en het lezend publiek gebillijkt worden.

Ik heb de eer te zijn, enz.

Baarn, J. C. V. R.

den 31sten Maart 1838.

Frankrijk.

Parijs, den 29sten Maart.

De zittingen der beide kamers hebben heden niets van belang opgeleverd. De pairs hebben het buitengewoon pensioen voor de weduwe van den generaal *Daumesnil* toegestaan.

— De *Moniteur* kondigt heden in zijn officieel gedeelte aan, dat de Hertogin *van Orleans* zich in de vijfde maand harer zwangerschap bevindt.

— Ook de ministeriele bladen spreken thans over de sluiting van het met Haïti getroffen traktaat. De fransche gezanten *Las Cases* en *Baudin* den 25sten januarij te Haïti aangekomen, traden den 2sten februarij in onderhandeling met de vijf Haïtische commissarissen. De onderhandelingen schenen een paar malen op het punt van te zullen afgebroken worden. Eindelijk kwam men omtrent bepalingen overeen, die den 14den februarij in eene geheime zitting aan den senaat werden onderworpen, en die dezelve den 15den in eene openbare zitting aannam. De overeenkomst is in twee traktaten vervat, waarvan het een de onafhankelijkheidserkenning van Haïti bevat, en dat er goede vriendschap tusschen de beide staten zal bestaan, terwijl men nader op een traktaat van handel- en zeevaart zal terug komen; zullende middelerwijl de schepen en goederen van de beide natiën op den voet als die der meest bevriende mogendheden worden aangemerkt. Het tweede traktaat betreft de finantiële zaken, en bepaalt het cijfer der schadeloosstelling op 60,000,000 fr., te betalen in jaarlijksche termijnen, opklimmende van *f* 1,500,000 fr., gedurende de jaren 1838 tot 1842, tot 5,000,000, gedurende de laatste jaren 1863 tot 1867. — Na de sluiting van het traktaat heeft de president *Boyer* de fransche gevolmagtigden op een groot gastmaal onthaald, waarop de gezondheid van Koning *Lodewijk Philips* en die van den president van Haïti gedronken werd en waarbij de meeste hartelijkheid heerschte.

De meeste onzer bladen zijn zeer te vreden met den uitslag der zoo spoedig getroffene schikking. Het *Journal du Commerce* onder anderen beschouwt hetzelve voordeelig voor den handel en het land en wenscht dat het bestuur dikwijls de gelegenheid mogt geven, om hetzelve te prijzen wegens zoodanige voor de nationale belangen voordeelige diplomatische akten.

— Onder het personeel der consuls heeft dezer dagen eene aanzienlijke mutatie plaats. Tot fransch zaakgelastigde te Santa Fé de Bogota is de baron *Gros* benoemd.

— Het *Journal des Débats* behelst heden een betoog over de door het gouvernement aan de kamer aangebodene ontwerpen op de spoorwegen, in welks aanvang het de zaak aldus kortelijk uiteenzet: De kwestie der spoorwegen ondervindt thans in den boezem der commissie een lot, dat zonderling afsteekt met de stemming van het publiek en met die van het gouvernement. Het publiek is hartstogtelijk voor den aanleg van spoorwegen gezind, en deszelfs drift is nog maar weinig bekoeld; het gouvernement heeft zich bij zijn welmeenende [illegible] geestdrift vervuld betoond dan het publiek. De, zoo men wil, opgewondene geestdrift van het publiek en der administratie, wordt door de commissie met een ijskoud voorbehoud, met overdadige voorzigtigheid beantwoord. Hierin is, alles wel beschouwd, echter niets gelegen om zich grootelijks te verwonderen, want de uitersten raken elkander, en de overdrijving in den eenen zin, wekt altijd de overdrijving in de tegenovergestelde strekking op.

— De gezant van *Abd el-kader*, *Ben Arach*, is te Parijs aangekomen.

— Heden verspreidde zich het gerucht door de hoofdstad, dat de maire van Chollet (Maine et Loire), die eenige dagen in de hoofdstad was komen doorbrengen, in de rue Mazarine door een voormaligen Chouan is vermoord geworden. De moordenaar werd terstond gevat.

— De handel van Rouaan heeft eene petitie bij de kamer van afgevaardigden ingediend, waarbij op de vereeniging van Algiers met Frankrijk wordt aangehouden.

— De baron *los Valles*, die met eene zending van don *Carlos* bij sommige mogendheden is belast geweest, moet weder naar het karlistisch hoofdkwartier teruggekeerd zijn.

— De dagbladen en brieven uit Madrid gaan tot den 21sten. De generaal *Seoane* scheen voornemens te zijn om het bestuur over sommige punten om inlichtingen te vragen, maar had daarvan afgezien, uit hoofde van de nieuwe gebeurtenissen, bedoelende de expeditie van den graaf *Negri*, die het noodzakelijker maakten het gouvernement kracht te verleenen. — De ordonnantie van de benoeming des nieuwen oorlogsministers was den 21sten in de Madridsche couranten verschenen. Men sprak te Madrid veel over nieuwe leeningen en zulks [illegible] fondsen staande.

De generaal *Ramorino* is tot kommandant van Valadolid benoemd.

Brieven van de grenzen spreken van het vertrek van *Espartero* naar Burgos. *Firmin Iriarte* bleef met de verdediging van de linie van den Ebro belast. Men sprak van nog twee nieuwe karlistische expeditiën, de eene naar Arragon, de andere naar Oud Kastilië bestemd.

— De rente was heden iets minder dan gisteren. Een artikel van het *Journal des Débats* over de onderhandelingen met Haïti scheen de speculanten, met betrekking tot de finantiële gesteldheid van dat land, niet bijzonder te voldoen; de aandeelen in de leening konden zich dan ook niet staande houden, zij kwamen op 500. De handel in de industriële aandeelen was heden kalm. De notering was: 5 pCt. 107,95; 3 pCt. 80,05; Nap. r. 99,75; Sp. Ardoin 22 ⅞; Portugal 20 ⅞; Rom. L. 101⅞. — Haïti 500.

Duitschland.

Frankfort, den 28sten Maart.

Uit Berlijn wordt van den 22sten geschreven, dat de pruissische legatieraad te Rome von *Bunsen* van zijnen post als buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister bij het Roomsche hof is teruggeroepen; de kamerheer en legatieraad *von Buch* zal ad interim de zaken betrekkelijk de legatie waarnemen.

— De bondsvergadering zet hare gewone zitting onder het presidium van den pruissischen afgevaardigde, den heer *von Schöler*, voort. Onzeker schijnt het nog of het vraagstuk over de Hanoversche grondwet in die vergadering zal ter sprake gebragt worden. De bondspresident, de oostenrijksche graaf *von Münch-Bellinghausen*, wordt thans eerstdaags [illegible] gewacht.

— Een schrijven uit Pesth van den 19den Maart houdt nog het volgende:

Het water heeft ons thans wel verlaten, de Donau is in zijne bedding teruggekeerd, en slechts eenige laag gelegene straten zijn nog met plassen bedekt, maar daarmede is het vreesLijk treurtooneel niet afgeloopen. Het instorten van huizen duurt op eene ontzettende wijs voort. Nog gisteren avond stortte een nieuw prachtig gebouw, tegenover de Leopold-stads-kerk, dof, krakend ineen en sleepte een deel van het naastgelegen huis in zijnen val met zich mede. Er zijn slechts weinige huizen in de stad die niet geschoord moeten worden. Van de ligt gebouwde huizen in de voorsteden, bleef er geen enkel staan. Het getal der ingestorte woningen

wordt op wel 1500 geschat. Het ongelukkige Pesth levert thans een treurig schouwspel op. Deze voor weinige dagen nog zoo bloeijende, nijvere stad, door reeds meer dan 90,000 zielen bevolkt, is thans een schouwspel van ellende en jammer; de vermogende klasse heeft meest de wijk naar Ofen genomen; scharen bedelaars vullen thans de straten. De afzonderlijke tooneelen wegens het verlies van betrekkingen zijn hartverscheurend; terwijl de schade aan allerhande koopgoederen onmetelijk is. Verkwikkend was bij de algemeene ellende de vele trekken van menschenliefde en zelfopoffering. Onder anderen heeft de jonge aartshertog *Stephanus*, zoon van den aartshertog Palatijn, met eigen levensgevaar hulp en redding toegebragt, waar de gelegenheid zich maar aanbood. In het paleis van den aartshertog zelven te Ofen werden honderden ongelukkigen van allerlei stand opgenomen en verpleegd; ook het vrouwvolk had zich op eene verdienstelijke wijs gekweten.

Uit München schrijft men van den 22sten: De Grieksche vrijwilligers zijn nu bijna allen teruggekeerd. Sinds eenige dagen ziet men er hier een groot aantal; zij hangen geen zeer gunstige schilderij op van den toestand des lands; evenwel zijn de thans teruggekeerden beter gekleed, dan de vroeger gekomenen, van welke velen, in lompen en uitgeteerd, in de herbergen bedelden. De regering laat elder der hier aankomende vrijwilligers eenig reisgeld geven om zijnen weg verder voort te zetten.

Nederlanden.

BREDA, den 31sten Maart.

Zijne Majesteit heeft den heer *Elias Schovel*, griffier ter algemeene staats-secretarie, eervol uit deze betrekking ontslagen, en benoemd tot directeur van het algemeen weduwenfonds voor de ambtenaren, behoorende tot het algemeen bestuur. Als griffier bij gemeld departement is benoemd jonkh. mr. *van Rappard*, referendaris bij het ministerie van binnenlandsche zaken, en tot referendaris bij de staats-secretarie, de heer *J. P. Mouorg*, tot dusver hoofd commies aldaar.

Nog zijn benoemd, tot adjudanten bij den generaal-majoor jonkh. *Klerck*, kommandant van de 2de brigade der 1ste divisie, de kapitein *J. W. Walther*, van de 13de afdeeling, en bij den generaal majoor *O. J. H.* graaf *van Limburg Stirum*, kommandant van de 2de brigade 3de divisie, de 1ste luitenant *A. Simons*, van de 14de afdeeling.

De adjudant van den luitenant-generaal *de Man* is eervol ontslagen de majoor van de 17de afdeeling, *A. Keer*, en benoemd tot kommandant van het reserve-bataillon der 9de afdeeling; in zijne plaats is in die betrekking benoemd de 1ste luitenant van de 17de afdeeling, *Lieshout*.

— Naar men uit 's Hage verneemt hebben de eergisteren en gisteren met de Regering plaats gehad hebbende overwegingen over het gewigtig wetsontwerp tot uitgifte van losrenten tot het doen van voorschotten voor openbare werken, geenszins tot eene gewenschte overeenstemming geleid, en schijnt het ontwerp, zoodanig als het ter liggende, in beraadslaging te zullen worden gebragt. Bij den algemeenen tegenstand, dien het ontwerp heeft ondervonden, schijnt deszelfs verwerping vooruitgezien te worden. In het begin der volgende week worden de beraadslagingen over hetzelve gemoet gezien.

Een belangrijk bericht, op den 30sten door ons uit 's Hage ontvangen, behelst het volgende:

„Heden zal de tweede kamer der Staten-Generaal eene zitting houden, waarin de centrale afdeeling haar verslag zal doen over het ontwerp van wet betrekkelijk de werken van openbaar nut, waarover de beraadslaging aanstaanden maandag zullen gehouden worden.”

— Naar men verneemt is door een der leden van de tweede kamer der staten-generaal aan den voorzitter een voorstel ter hand gesteld, hetwelk ten doel had om Z. M. eerbiedig te verzoeken, art. 2 van het niet aangenomen ontwerp van het tarief afzonderlijk voor de dragen. Men schijnt besloten te hebben, aangezien de werkzaamheden van de kamer reeds ver gevorderd zijn, de behandeling van dit voorstel tot de aanstaande najaarszitting te verschuiven. Bij artikel 2 is van den volgenden inhoud:

„De vrijstelling van inkomende regten voor goederen uit de Oost-Indische bezittingen van den staat aangebragt, vastgesteld bij de algemeene wet van 26 Augustus 1822 (Staatsblad N°. 38) art. 5, § 9, wordt uitgebreid tot goederen, welke, op den voet bij dat artikel bepaald, uit de Westindische bezittingen van den staat zullen worden ingevoerd, met uitzondering van melasse.

— Bij besluit des konings van den 21sten dezer, is bepaald dat het ressort aan den consul te Zante, den *E. Hages* zich zal uitstrekken tot het Ionische eiland Cephalonia.

De belgische vertegenwoordigers hebben gisteren beraadslaagd over een ontwerp, strekkende, om voor zooveel de provincien Luik en Limburg betreft, de uitvoering te schorsen der wet van 5 Januarij 1824, betrekkelijk het kanaal van Maastricht naar 's Bosch.

— Op Maandag aanstaande den 2den April, zal het gedeelte van den spoorweg van Luik tot Waremme voor de openbare dienst opengesteld worden. Men zal zich dan op een dag van Luik naar Brussel, Gent en Antwerpen kunnen begeven.

— Ter Antwerpsche beurs van gisteren (30 *Maart*) waren genoteerd: .... 101 ¾ ; O. Met. 106⅝; Sp. Ardoin 19⅞, ¼ ; Deferred 6 .... 93⅝ ; Rom. L. 100⅞ ; Certif. te Antwerpen 100 ; Brazil. .... op Amst. en Rott. pap. ½ pCt. verl. ; op Amst. kort ½ ....

Blijkens de berigten uit Londen tot den 28sten heeft de heer *Elliot* in het huis der gemeente zijn voorstel ontwikkeld, de strekking hebbende om de staatkunde van het ministerie ten aanzien van Spanje te gispen. Hij wilde dat een adres aan de koningin zal worden ingediend, strekkende om te verklaren dat het aanwerven van soldaten voor de dienst in Spanje noch aan dat land noch aan Engeland eenig voordeel heeft opgeleverd, en dat H. M. gevolgelijk verzocht wordt de order in Rade niet te hernieuwen, waarbij eene zoodanige aanwerving wordt toegestaan. De heer *Cutlar Ferguson* betoogde, ter wederlegging, dat de ministers niet onzijdig hadden kunnen blijven, zonder allen invloed in het Schiereiland te verliezen, en het of ter beschikking van Frankrijk of van de Noordsche mogendheden te laten. Sir *H. Vivian* trachtte, ook uit de getuigenissen der Spaansche ministers, te betoogen, dat de expeditie groot voordeel aan Spanje had opgeleverd, maar de heer *Pemberton* en anderen hielden staande, dat Engeland zich niet met de binnenlandsche aangelegenheden van andere rijken moest inlaten, dat lord *Palmerston*, in 1835, de magt der karlisten veel te zwak had afgeschilderd, en dat het decreet van Durango den tegenzin van don *Carlos* jegens de Britsche regering noodeloos had opgewekt. Woensdag moesten de beraadslagingen over deze motie worden voortgezet.

Het hoogerhuis heeft zich in het begin dezer week bijna uitsluitend met eene motie van lord *Wharncliffe* tegen de nieuwe armenwet bezig gehouden. In hetzelfde huis is een voorstel van kapitein *Boldero*, strekkende tot geheele afschaffing van het straffen met stokslagen onder de troepen, met 169 tegen 70 stemmen verworpen.

— Uit eene woordenwisseling tusschen lord *J. Russell* en sir *R. Peel* is gebleken, dat de eerstgenoemde den 30sten april eene wet op de Iersche tienden aan het huis zou voorleggen, op eenen geheel nieuwen grondslag rustende, van welke hij hoopte dat zij de goedkeuring der beide wetgevende huizen verwerven zou.

— In zijn city-artikel van den 27sten schreef de *Globe*: Men schijnt algemeen te gelooven, dat de onderhandelingen betrekkelijk de hollandsch belgische geschillen, onmiddellijk hervat zullen worden, en men hoopt dat deze zaak weldra definitief zal geschikt zijn.

Het beursberigt van den *Times* houdt het volgende nopens de Nederlandsch Belgische aangelegenheden: De fondsen waren iets lager, daar de 2½ pCt. 54½ à ¾ en de 5 pCt. 102⅝ tot ⅞ gebleven zijn. Men is vroeger reeds bedacht geweest, dat, hoe bereidwillig de Koning der Nederlanden thans moge zijn, om op den grondslag van de 24 artikelen te onderhandelen, het te betwijfelen was, of het lange tijdsverloop en de veranderde omstandigheden geene hinderpalen zouden opleveren om op dien voet de onderhandelingen te voeren. Dit is, naar men in kringen, waarin men wel onderrigt kan wezen, verzekert, werkelijk het geval. De conferentie, bestaande uit de ambassadeurs van de groote mogendheden, heeft, zoo men wil, op het *Foreign-office* eene bijeenkomst gehouden, waarin de algeheele aanneming van de 24 artikelen door den koning der Nederlanden is aangeboden, doch verworpen. Aan deszelfs vertegenwoordiger zou zijn te kennen gegeven, dat, daar Z. M. deszelfs toestemming zoo lang had uitgesteld, geene onderhandeling over de 24 artikelen konde plaats hebben, en dat het noodig zou zijn, indien men weder onderhandelingen tot regeling van de belgische zaak aanknoopte van den grond af op nieuw te beginnen, alsof de genoemde 24 artikelen niet bestonden. Moge dit al niet volkomen juist zijn, zoo is het toch het meest aannemelijke gerucht, wegens den tegenwoordigen stand der zaak.”

Letterkundige en Wetenschappelijke Nieuwstijdingen.

DUITSCHLAND. — De geschriften die in *Duitschland* over de zaak van den Aartsbisschop van *Keulen* in 't licht verschijnen vermeerderen bij den dag en moeten, uit den aard der zaak en naar de verschillende bogpunten van waaruit deze aangelegenheid beschouwd wordt, tot een nimmer eindigend twistgeschrijf leiden. Het bekende geschrift van den Münchener hoogleeraar GÖRRES, *Athanasius*, in het belang van de partij des Aartsbisschops gesteld, heeft vooral veel van zich doen spreken en ook, van den anderen kant, de meeste tegenspraak gevonden. Onder de stukken die het laatstgenoemde bedoelen, heeft dezer dagen de aandacht getrokken een te *Stuttgart* uitgekomen stukje getiteld: *Entweder-Oder Wem is zutrauen, der Krone oder der Bischofsmütze.* Algemeen heeft men dit geschrift aan den Wurtemberger Dr. PAULUS toegeschreven, doch deze heeft openlijk verklaard, niet het minste aandeel aan hetzelve te hebben, evenmin als aan een ander op zijnen naam gesteld stukje *Ueber die Vereinigung der Katholiken und Protestanten.* De heer PAULUS zegt bij zijne gedachte verklaring, dat hij de Keulsche zaak uit een algemeener en hooger gezigtpunt beschouwt, of wel, als een uitgeborsten strijd om beginselen, tusschen het staatsregt en de middeneeuwsche hierarchie”, welke gelegenheid kon geven het kwaad aan den wortel uit te roeijen. Te *Leipzig* is Professor KRUG tegen den *Athanasius* te velde getrokken, met een geschrift: *Gregor. VII und Gregor. XVI, oder altes und neues Papstthum; eine kritische Parallele mit Hinsicht auf Gorres Athanasius nebst Vorschläge zur Gute.* — Van de zeven ontslagen Göttinger hoogleeraren bevindt zich thans nog slechts één te *Göttingen*, te weten, de professor GRIMM; deze zal echter ook binnen kort zich naar *Kassel* begeven, waar zich zijn broeder reeds bevindt. Beide geleerden, die geboren *Keurhessen* zijn en vroeger betrekkingen in hun land bekleedden, had men aldaar gaarne geplaatst gezien, doch de regering schijnt daartoe weinig genegenheid gehad te hebben. — De vermaarde compositie MEYERBEER, is dezer dagen van *Parijs* te *Berlijn*, waar zijne familie haar verblijf houdt, aangekomen. Onzeker is het nog of

zijne persoonlijke bemoeijingen het zoover zullen brengen, dat zijn jongste werk, door velen voor zijnen besten arbeid gehouden, de *Hugenoten*, te *Berlijn* kunnen opgevoerd worden; de zwarigheid schijnt voornamelijk in het onderwerp van het stuk te zijn gelegen. — De eveneens in *Duitschland* vermaarde auteur SEYDELMANN is thans voor het Berlijnsch tooneel gewonnen, en zal aldaar in de volgende maand debuteren. — Van RAUPACH is voor veertien dagen een nieuw blijspel *vóór honderd jaren* opgevoerd, waarvan de titel genoegzaam het onderwerp aanduidt; hetzelve moet echter meer verveling gewekt, dan bijval gevonden hebben. — Den 22sten dezer is in de domkerk te *Keulen* een plegtig *Requiem* van DURANTE, voor den onlangs overleden componist FERDINAND RIES, uitgevoerd.

FRANKRIJK. — De Akademie van zede- en staatkundige wetenschappen heeft in hare jongste zitting, tot lid voor de afdeeling der geschiedenis, den heer MICHELET benoemd, ter aanvulling van de plaats, door den dood van den heer REINHART opengevallen. — De heer DUMAS is tot hoogleeraar in de pharmacie en chemie bij de geneeskundige faculteit benoemd geworden. — In de voorlaatste zitting van de Akademie der Wetenschappen, werd door den heer FLOURENS een brief van den heer RETZIUS gelezen, betrekkelijk een nieuw soort van zoogenaamd *mineraal meel*. Reeds vroeger namelijk was in de zittingen der Akademie spraak geweest over eene zekere aarden stoffe, welke sommige volken, inzonderheid van de hoog noordelijke streken, de gewoonte hebben onder hun gewoon meel, waarvan zij brood bakken, te mengen, ten einde het nog voedzamer te maken; deze aarden stof nu is, bevonden niets anders te zijn dan eene soort van zand, gevormd uit de versteende overblijfselen van infusie-diertjes. De heer RETZIUS had bij zijnen brief een gedeelte van dit aarden meel gevoegd, afkomstig uit *Bothnie*, terwijl hij omtrent deze zonderbare specie zich daarbij dus uitdrukt: »Men vindt dit meel of deze stof in lagen van anderhalf voet dikte, onder den modder die den bodem van een meer bedekt, omtrent twee mijlen van de stad *Umea* gelegen; hetzelve bestaat uit de verharde schelen van kleine diertjes (*bacillarien*). De inwoners vermeenen dat hetzelve voedende deelen bevat en mengen het onder hun brood en meelspijzen. In het verleden jaar heb ik aan den hoogleeraar EHRENBERG van *Berlijn*, proeven van een ander mineraal meel, uit *Degerford*, op de grenzen van *Lapland*, afkomstig, toegezonden. Dit laatste verschilt weinig van dat van *Umea*. Men heeft in *Zweden* en in *Finland* verscheidene lagen van deze zelfstandigheid. Het minerale meel van *Finland*, 't welk ik gelegenheid had om te onderzoeken, bevat dezelfde fossiele deelen, als dat van *Zweden*. Om het naar eisch te beschouwen behoeft men eene vergrooting van 300 maal diameter." De eerste naauwkeurige kennis van deze zonderlinge aardsoort moet aan den heer EHRENBERG dank geweten worden; de verbeelding wordt getroffen bij het gezigt van de zonderlinge zamenstelling dezer onmetelijke lagen of beddingen, ten eenemale bestaande uit de overblijfselen van mikroskopische diertjes, waarvan sommige in hun geraamte nog geheel, en welbewaard zijn overgebleven. — Het Genootschap van *Bavai* en *Famars* tot het doen van opgravingen, heeft in het distrikt van *Valenciennes* eenen onderaardschen gang ontdekt, die nabij *Famars* begint en welke men gelooft dat in de rigting van *Bavai* voortloopt; deze gang is van eene zeer hechte Romeinsche constructie; de ingang heeft eene breedte van vijf voeten en men daalt in denzelven af door middel van 35 à 40 nog hechte trappen. Op het terrein van *Famars* werden onlangs weder een honderdtal Romeinsche munten van den tijd der keizers gevonden.

NEDERLANDEN. — Te *Hanover* wordt thans eene tentoonstelling van kunstwerken van levende meesters gehouden, op welke zich onderscheidene stukken van Nederlandsche kunstenaren bevinden, waarvan met hoogen lof vermeld worden die van de heeren SCHOTEL, SCHELFHOUT, DAIBHOLZ, WALDORP en andere.

Ter Amsterdamsche Beurs van gisteren (30 *Maart*) waren genoteerd: Ned. Werk. Schuld 2½ pCt. 54¾, $\frac{1}{16}$; dito. 5 pCt. 102, 101$\frac{15}{16}$; Kansbil. 25$\frac{7}{8}$, $\frac{3}{4}$; Amort. Syndic. 4½ pCt. 95⅝; dito 3½ pCt. 79⅝; Handelm. 184½, ¼, 184; O. Indie 5 pCt. 100; Ardoins 35 à 19$\frac{15}{16}$; Coup. November 1837, 15½; Uitgest. 6⅝; Metall. 102¼; Perman. 13; Russ. 78.

---

* Ten Kantore van A. L. POLAK, op de Veemarkt, Lit. D., N°. 178, te *Breda*, is weder getrokken in de 173ste Koninklijke Nederlandsche Loterij. 5de Klasse, 33ste Lijst N°. **5077** op een Heel Lot, geplitst in gedeeltens, de Prijs van *f* **1000**, en de kapitale Premie van *f* **25,000**, te zamen *f* **26,000**.

Bij Bovengemelden zijn in de 174ste Loterij HEELE en GEDEELTEN van LOTEN in Huur en Koop *Prijs-Courant* te bekomen.

*** Burgemeester en Wethouders der Stad *Bergen-op-Zoom*, brengen bij deze ter kennisse der belanghebbenden, dat, op bekomene autorisatie van Zijne Excellentie den Heer Luitenant-Generaal Opperbevelhebber dezer Vesting, de gewone VOORJAARSMARKT of KERMIS binnen dezelve Stad, aanvangenemende den 7. en eindigende den 12. Mei dezes jaars, zal gehouden worden, en dat, te dier gelegenheid alle Hazardspelen, zoogenaamde Horoskooptrekkers, Bedelaars, enz., van dezelve zullen worden geweerd, en de bestaande Politie-Reglementen op zoodanige personen, ten strengste worden toegepast. Kunnende men zich, voor de staanplaatsen, met vracht-vrije Brieven, adresseren, aan den Heere Marktmeester LANGGUTH.

BERGEN-OP-ZOOM, 1. Maart 1838.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

J. D. DE ROOCK,

Ter ordonnancie van dezelven,

J. ALDER, *Secretaris.*

*** Burgemeester en Assessoren der Gemeente van *Gínneken* en *Bavel*, brengen ter kennisse van de belanghebbenden dat de JAAR- of VEE- en PAARDENMARKT in die Gemeente zal plaats hebben op Vrijdag den 20. April aanstaande, zullende voor plaatsing van het VEE geen standgeld behoeven te worden betaald, terwijl geene Bedelaars, Horoskooptrekkers of Waarzeggers op gedachte Markt worden geduld.

VERKOOPING VAN

ONROERENDE GOEDEREN,

te Steenbergen.

De Notaris J. VAN DER ZAAG, residerende te *Steenbergen*, zal ten verzoeke van den Heer G. KROON, Rentenier, wonende te *Bergen-op-Zoom*, op Dingsdag den 3. April 1838, des voormiddags ten 11 ure, ten Huize van den Kastelein N. VAN MEEL, te *Steenbergen*, ter finale Verkoop opveilen:

Eene kapitale HOFSTEDE, bestaande in Huis, Schuur, Schaapskooi, en verdere Timmer en Plantaadje, met te zamen 28 Bunders, 93 Roeden, 70 El, extra goede Landen, daartoe behoorende, genaamd *Groot Beukelenberg*, staande en gelegen in den Polder *de Heen*, Gemeente *Steenbergen*.

In gebruik te aanvaarden, de Landen met Stoppeltijd 1838, en de Gebouwen met half Maart 1839.

De Kooper kan, des verkiezende, als kusting op de voorschreven Eigendommen, voor den tijd van 6 jaren, gevestigd laten eene som van *f* 5000, tegen eenen interest van 4½ pCt. 's jaars.

De voorschreven Goederen zijn bij Inzet gebragt op *f* 9000.

Nadere onderrigting te bekomen bij den bovengemelden Notaris.

De Notaris VERKOUTEREN, te *Zevenbergen*, zal ten behoeve van den Heer WIELAND, Horologiemaker aldaar, op Donderdag den 5 April 1838, des avonds ten zeven ure, Provisioneel, en den 19 daaraanvolgende den meestbiedenden definitief te Koop aanbieden:

Eene goed onderhoudene WOONHUIZING en ERVE, staande en gelegen op het *Marktveld*, binnen de Stad *Zevenbergen*, Wijk B. N°. 123, waarin sedert jaren, met het beste succes Nering is gehouden in Kruidenierswaren en meer andere Artikelen, den Eigenaar een goed bestaan opleverende; benevens een daaraan belendend BURGER-WOONHUIS, opbrengende eene Huur van 60 Cents per Week.

Bedoelde Eigendommen te aanvaarden in den loop der aanstaande Mei aanstaande.

De Notaris VAN MEURS, te *Tilburg*, zal ten verzoeke van den Heere Generaal-Majoor DE WALDKIRCH, Geattacheerd aan Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden, op Maandag den 9. April 1838, voormiddags 11 ure, aan de Herberg van ADRIAAN BRE-KELMANS, op den [illegible], publiek om kontant geld verkoopen:

Zes zeer fraaije en goede RIJ- en TUIGPAARDEN, welke Zaturdags vóór en op den dag van de Verkooping zullen te zien zijn.

STOOMBOOTEN

WILLEM DE EERSTE en KONINGIN DER NEDERLANDEN,

Varende in het Beurt-veer tusschen [illegible]

Van NIJMEGEN naar ROTTERDAM, elken Zondag, Dingsdag en Donderdag, 's morgens ten 7 ure, en

Van ROTTERDAM naar NIJMEGEN, elken Maandag, Woensdag en Vrijdag, 's morgens ten 6 ure.

Zullende op de eerste gezegde dagen, dadelijk na aankomst te *Rotterdam*, eene zeer geschikte DILIGENCE gereed zijn, om de Reizenden naar 's *Hage* te vervoeren, en op dezelfde genoemde dagen, 's morgens ten half zes ure, van 's *Hage* bij J. STAAS, op *de Bierkade*, zal vertrekken eene DILIGENCE, ten einde vóór het vertrek der STOOMBOOT te *Rotterdam* aan te komen.

BREDA bij BROESE EN COMP., Boekdrukkers en Boekverkoopers.